

Coolia 28(2), april 1985

DE WERKWEEK IN BELGIË - 1984

ELSE VELLINGA, *Anton Mauvestraat 4, 2102 BA Heemstede*

THOMAS W. KUYPER, *Lijtweg 1106, 2341 HE Oegstgeest*

SUMMARY

Remarkable findings of macrofungi, collected during an excursion week by the Dutch Mycological Society, in the Ardennes, Belgium are shortly described.

Afgelopen jaar werd van 29 september tot 6 oktober de jaarlijkse buitenlandse werkweek gehouden in Oignies-en-Thiérache, een dorpje in het zuiden van België, ten westen van de Maas en de Franse inham in België (top. krt. 58 5/6).

Oignies-en-Thiérache zelf ligt op een plateau van voornamelijk zuur gesteente met uitgestrekte wintereikenbossen, plantengeografisch gezien behorend tot het Ardens district. Naar het noorden toe verandert de ondergrond, en bij de rivier de Viroin en noordelijker liggen langgerekte kalkheuvels, meestal met een westzuidwest-oostnoordoost-oriëntatie, waar eiken-haagbeukenbossen, buxus-struwelen, beukenbossen en kalkgraslanden de belangrijkste vegetatietypen zijn (Dethioux, 1965). Plantengeografisch gezien behoort deze streek, net als de bekende meer oostelijk gelegen kalkgebieden van Han, Rochefort en Restaigne tot het Maas-district. Zowel in het zure gebied als op de kalkheuvels zijn naaldbomen aangeplant, resp. voornamelijk sparren en dennen (Bruynseels & Vermanden, 1984).

De eikenbossen op zuurdere bodems, zowel midden op het plateau als aan de noordrand, waren opvallend arm aan paddestoelen; vonden als *Typhula quisquiliaris* (Varenknotsje) op adelaarsvarenstengels, *Cortinarius violaceus* (Violette gordijnzwam) en *Sistotrema oblongisporum*, een resupinate korstzwam met kroonvormige basidiën kunnen als bijzonder vermeld worden.

Daarentegen waren de bossen van de kalkheuvels zeer rijk; vooral de bossen op de heuvels leverden veel paddestoelen op.

Een paar goede en meermalen bezochte excursieterreinen waren:

- de Tiène aux Pauquis bij Dourbes (top. krt. 58 5/6), een uitgestrekt, tamelijk vlak plateau met eikenbossen, buxus-struwelen en verruigde kalkgraslanden.
- Bois de Matignolles bij Treignes (top. krt. 58 5/6), een eiken-haagbeukenbos in een beekdal, overgaand in beukenbos op de heuvel.
- Les Mires bij Matagne-la-Grande (top. krt. 58 1/2), eveneens een eikenbos op een heuvel.

Enkele groepen waren bijzonder goed vertegenwoordigd, zoals van het geslacht *Cortinarius* het ondergeslacht *Phlegmacium* met in totaal 32 taxa, en de bosbewonende *Hygrophori*, zoals *H. leucophaeus* (Bleekrandslijmkop), *H. cossus* (Verkleurende slijmkop), *H. melizeus* en *H. russula* (Roze slijmkop). Opvallend was het geringe aantal boleten, russula's, melkzwammen en hertezwammen, zeker in vergelijking met vroegere werkweken in de Ardennen (Daams en Frencken, 1981).

De kalkgraslanden waren weer heel slecht voor paddestoelen, mede door de sterke verruiging, maar ook een kort gehouden grasland als op de heuvel Le Roptai bij Ave-et-Auffe (top. krt. 59 1/2) leverde slechts enkele interessante vondsten op, nl. *Entoloma phaeocyathus*, een klein donker satijnzwammetje, behorend tot het ondergeslacht *Claudopus*, dat meer op een *Omphalina* lijkt dan op een echte *Entoloma*, en *E. chloropolium*.

Enkele bijzondere vondsten:

Marasmius buxi groeide massaal op bladeren en twijgen van omgehakte Buxus-struiken; het is een piepklein paddestoeltje dat lijkt op de eveneens zeer kleine *M. capillipes*, bekend van populierenbladeren.

Al werden er in het algemeen niet zo heel erg veel parasolzwammen gevonden, er waren wel enkele heel mooie soorten bij, zoals *Cystolepiota moelleri*, ook bekend onder de naam *Lepiota rosea*. Het is een 3-4 cm hoog zwammetje met een hoed vol rozebruine puntige schubjes, en rozebruine schubachtige gordels op de witte steel (zie fig. 1); o.a. vanwege de hoedhuid die uit rondachtige elementen bestaat en de sporen die vaak in groepjes van vier liggen wordt deze soort tot het geslacht *Cystolepiota* gerekend.

De veelheid aan schitterende gordijnzwammen maakt het moeilijk om een keuze te maken. Meest opvallende soort was wel de violet-paarse *Cortinarius coerulescens*, tot 15 cm in diameter; helaas kunnen er geen kleurenfoto's in Coolia afgedrukt worden, vandaar slechts een tekening (zie fig. 2) en een verwijzing naar een van de weinige beschikbare kleurenafbeeldingen (Marchand, 1982: pl. 680). Een heksenkring van deze spectaculaire paddestoel maakte uiteraard in het bijzonder diepe indruk. Andere opvallende *Phlegmaciums*, die in het Nederlands slijmhoeden worden genoemd, waren *Cortinarius sodagnitus*, een veel op *C. coerulescens* gelijkende soort met een nog iets intensere violette hoed die bovendien met loog diep rood verkleurt, en een aantal soorten uit de subsectie *Orichalcei*, gekenmerkt door gele hoeden, variërend van intens goud- of chromaatgeel tot meer olijfgroenig groengeel. Het onderscheiden van soorten uit deze groep, waarbij subtiele kleurverschillen en verschillen in sporegrootte zeer belangrijk zijn, was niet altijd gemakkelijk. Het is dan ook maar de vraag of al deze taxa ook na kritische

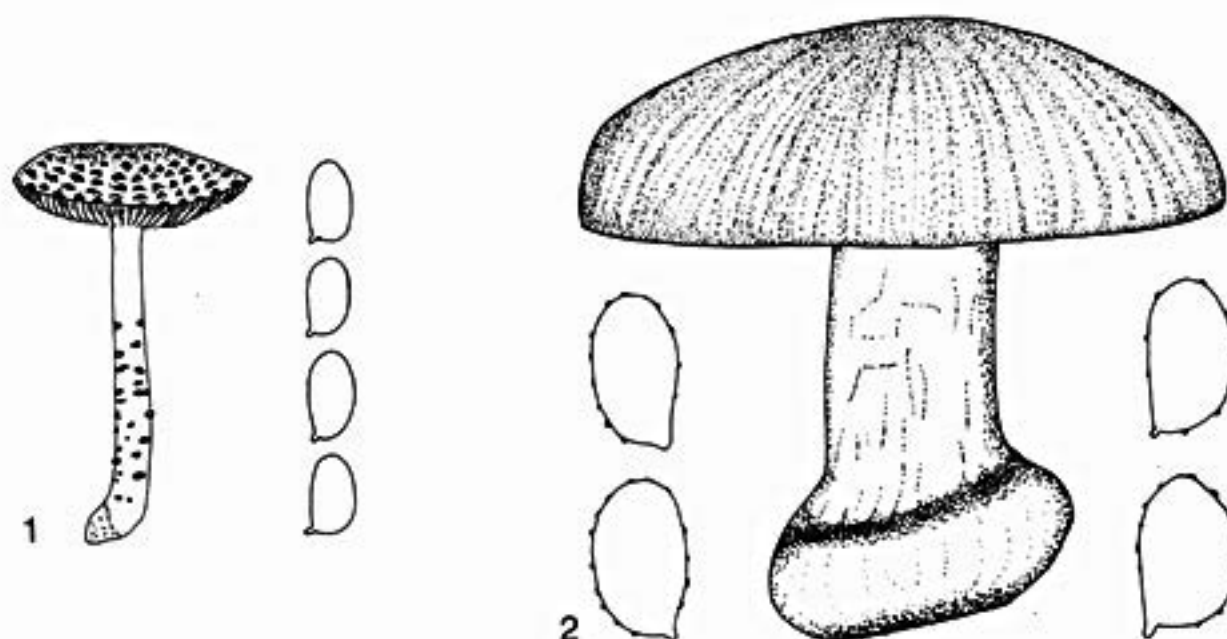

Fig. 1. *Cystolepiota moelleri*, habitus 1 x, sporen 1500 x (coll. E.C. Vellinga 666, L).

Fig. 2. *Cortinarius coerulescens*, habitus 1 x (naar een tekening van J. van Zanen - Delver); sporen 1500 x (coll. Th. W. Kuyper 2645, L).

revisie hun status als goede soort kunnen behouden. Spectaculair was ook *Cortinarius arcuatorum* met zijn oranjebruine hoed, witte vlees dat met loog intens rood werd, bleek violette steel met okerkleurige knol die daarbij een prachtige violette zoom had. Een andere mooie gordijnzwam, uit het ondergeslacht *Myxacium*, die zijn Latijnse naam *Cortinarius trivialis* (Gegordelde gordijnzwam) ten onrechte draagt, werd ook regelmatig gevonden. Door het vochtige weer waren de banden van dik slijm op de steel extra goed te zien. Ook bij andere soorten, zoals *Hygrophorus leucophaeus*, *Hygrocybe konradii* (Gebochelde wasplaat) en *Pholiota lenta* (Slijmige blekerik) was de slijmlaag extra sterk ontwikkeld.

In vergelijking met de laatste werkweek in de Ardennen, in 1982 in Vencimont, toen het voorafgaande aan de week zeer droog was en het tijdens het verblijf veel regende, waardoor de paddestoelenoogst zeer beperkt was, was deze werkweek een groot succes, mede omdat het tijdens de excursies vrijwel droog bleef (alleen op maandag verregenden de excursies). Het grote aantal soorten - de totaalijst telde zo'n 650 namen - en de vele fraaie en zeldzame soorten die in ons land niet of nauwelijks voorkomen, droegen niet weinig tot dit succes bij.

LITERATUUR

- Bruynseels, G. & Vermanden, J. (1984). L'évolution de la végétation calcicole de Nismes à Vaucelles entre 1905 et 1982. *Parcs nationaux* 39: 71-79.
- Daams, J. & Frencken, J. (1981). Onze werkweken in de Ardennen. *Coolia* 24: 11-21.
- Dethioux, M. (1965). Carte de la végétation de la Belgique. Texte explicatif de la planchette de Olly-sur-Viroin 192 W.
- Marchand, A. (1982). Champignons du nord et du midi 7.